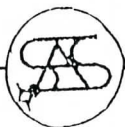

FÓRUM ARCHIVÁROV

----- Roč. IX č. 9 -----

----- November 1998 -----

➤ II. archívnych dní . . .

Zákon

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dovoľte, aby som predstavovanie hlavných princípov nového zákona o archívoch začal retrospektívnym pohľadom na vládne nariadenie č.29/1954 Zb. o archívniectve, ďalej na zákon Slovenskej národnej rady č.149/1975 Zb. o archívniectve, jeho novelizované znenie z roku 1991, ako aj na niektoré aktivity, ktoré už pred 17. novembrom 1989, najmä však po ňom a až dodnes, vyjadrili snahu celej našej profesnej society utvoriť nové, lepšie podmienky pre správu a ďalší rozvoj archívniectva. Robím tak preto, že práve my archívári nesmieme zabúdať, a to osobitne pri upevňovaní právneho vedomia, na jeho korene a kontinuitu a že i pre nás platí to, čo povedal kanadský archívár Artur Doughty už v roku 1924: „ národný archívny majetok je doslova darom každej generácie nasledujúcej generácii a miera

našej starostlivosti o tento archívny majetok dokladá zároveň našu civilizačnú úroveň“. Povedané inými slovami, ani pri príprave nového zákona by sme nemali objavovať už známe a osvedčené veci, ale preukázať, či a čo sme sa poučili z minulosti.

Vládne nariadenie zo 7. mája 1954 malo, a to napriek svojej očividnej poplatnosti dobe a z nej vyplývajúcim nedostatkom, viaceré prednosti. Po prvé, v čase takmer oficiálnej neúcty /predovšetkým k starším a hlavne slovenským/ dejinám, po zničení mnohých, najmä cirkevných archívov a zároveň v dobe vnucovanej ostražitosti proti údajnému slovenskému buržoáznemu nacionalizmu, vrátila unitárna vláda svojím nariadením aspoň čiastočne úctu k úradným písomnostiam, a to

konštituovaním organizovaného skartačného konania. Po druhé, naznačila ním ochranu archívnych dokumentov štátom, a to zriadením sústavy štátnych archívov; vtedy vznikol nielen Štátny slovenský ústredný archív v Bratislave, ale aj krajské archívy sa zmenili na štátne archívy a do nich sa začlenili dovtedajšie pôdohospodársko-lesnícke archívy. Po tretie to bolo poverenie Ministerstva vnútra kontrolovať stav a úschovu archívnych dokumentov a dohliadať na ich účelné rozmiestnenie v archívoch.

Prvý slovenský zákon o archívnictve, ktorý Slovenská národná rada prijala v decembri 1975, vyjadril vtedajším jazykom vôľu zákonodarcu i zámery republiky pri utváraní náležitých podmienok pre správu archívnych dokumentov a ďalší rozvoj archívnictva na Slovensku. Najmä v prvých mesiacoch nasledujúceho roku /teda v roku 1976/ sa neraz citovala na rôznych fórach tá časť dôvodovej správy k zákonu, ktorá vymenúvala jeho základné princípy. Nemalé nádeje, a to predovšetkým v archívnych kruhoch, vzbudzovala vtedy skutočnosť, že zákonná úprava okrem iného:

- definovala základné pojmy z odboru archívnictva,
- upravovala práva a povinnosti orgánov, organizácií a občanov vo vzťahu k archívom a k archívnym dokumentom,

- prehĺbila ochranu archívnych dokumentov a rozšírila ju aj na archívne dokumenty vo vlastníctve jednotlivcov a organizácií,
- zakotvila sústavu archívov a upravila postavenie a hlavné úlohy ich jednotlivých druhov,
- pamätala aj na zabezpečovanie predarchívnej starostlivosti o písomné a iné záznamy v spisovniach ich pôvodcov,
- a poskytovala tiež právnu oporu pre sankcie proti organizáciám porušujúcim právne predpisy, ktoré sa týkali archívnictva. /Veľmi dobrý komentár k zákonu zverejnil na stránkach Slovenskej archivistiky dr. Michal Kušík/.

V zhode so skutočnosťou môžeme konštatovať, že spomenutý zákon svoje poslanie plnil. Nemôžeme však prehliadnuť jeho „starnutie“, ktoré sa už v druhej polovici osemdesiatych rokov začalo ohlasovať určitou „malátnosťou“ účinnosti.

Úvahy o tom, kedy a v akom rozsahu novelizovať zákon o archívnictve, nečakaným spôsobom urýchlil a usmernil politický a spoločenský pohyb po 17. novembri 1989. Nielenže upozornil na nežiadúcu roztrieštenosť správy štátnych archívov /ministerstvo vnútra - národné výbory/ a zvýraznil nevyhnutnosť povýšiť tieto nosné piliere sústavy archívov v štruktúre štátnej správy na skutočné

tezaury retrospektívnych informácií, ale tiež aktualizoval otázku prípadne novej organizácie riadenia archívnictva a špecifickú potrebu odstrániť asymetrický spôsob správy archívnych fondov „federálnych“ pôvodcov. Nad všetkým však dominovala požiadavka demokratizácie aj v archívnom systéme.

Vráťme sa však k ponovembrovému vývoju na Slovensku, do ktorého zasiahol z postu podpredsedu vlády tiež bývalý pracovník Slovenského národného archívu v Bratislave Alexander Varga. Už v apríli 1990 predložil spolu s ministrom vnútra vláde návrh zákona Slovenskej národnej rady, ktorým by sa zriadil Slovenský archívny úrad a zároveň menil a dopĺňal zákon Slovenskej národnej rady o archívnictve.

Potrebu zriadenia Slovenského archívneho úradu ako ústredného orgánu štátnej správy /na čele s predsedom, ktorého mala menovať a odvolávať vláda republiky/ predkladatelia spájali okrem iného i s úsilím zvýrazniť nadreztortný charakter štátnych archívov a samotného riadiaceho orgánu archívnictva, ďalej s potrebou zjednotiť správu a riadenie štátnych ústredných, štátnych oblastných a štátnych okresných archívov na rovnakej úrovni, s možnosťou riešiť komplexne nevyhnutné personálne, priestorové a materiálne zabezpečenie činnosti všetkých

štátnych archívov, ako aj s utváraním náležitých podmienok pre medzinárodnú spoluprácu a zahraničné styky slovenského archívnictva. Predpokladalo sa, že novozriadený ústredný orgán štátnej správy pripraví v rokoch 1991 a 1992 zásady novo koncipovaného archívneho zákona, ktorý bude zohľadňovať dosiahnutú úroveň rozvoja archívnictva a tiež stav zmien v spoločnosti. Vláda si návrh svojich členov, v ktorom rezonoval názor celej archívnej society, neosvojila; zriadenie Slovenského archívneho úradu neodporučila. Nedošlo preto ani k zamýšľanému administratívemu prevzatíu štátnych okresných archívov, ani v nich uložených súborov archívnych dokumentov, spolu s používanými stavbami od okresných národných výborov do správy nového ústredného úradu štátnej administratívy. Pripomínam to iba kvôli súvislosti s neskoršie prijatým zákonom SNR č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, o ktorom sa ešte zmienim a podľa ktorého sa budovy štátnych okresných archívov, patriace pôvodne štátu, stali majetkom obcí.

Očakávané zásadné zmeny v existujúcom právnom poriadku po 17. novembri 1989 nabádali k etapovitému postupu pri zmenách v právnej úprave archívnictva, lebo to je mimoriadne citlivé na všetky zásahy do vlastného organizmu. V súlade s týmto stanoviskom, začal

riadiaci orgán archívniectva čoskoro po zamietnutí návrhu na zriadenie Slovenského archívneho úradu pripravovať ďalší návrh, a to na novelizáciu platného zákona SNR č. 149/1975 Zb. o archívniectve. Navrhované úpravy a doplnky reflektovali najmä ústavné a nadväzujúce politické zmeny, zmeny v organizovaní štátnej správy, snahu miest zriaďovať vlastné archívy, deetatizáciu veľkej časti pôvodcov budúcich archívnych dokumentov, liberalizáciu podmienok prístupu verejnosti k archívnym dokumentom, ako aj zrovnoprávnenie cudzích štátnych príslušníkov, osôb bez štátnej príslušnosti a ďalších záujemcov zo zahraničia s česko-slovenskými štátnymi občanmi pri nazeraní do archívnych dokumentov alebo ich štúdiu a napokon eliminovanie archívniectvu prikázaného hodnotenia určitých archívnych dokumentov prostredníctvom inštitútu kultúrne a národné kultúrne pamiatky, ktorý sa používa v sfére pamiatkovej ochrany. Zrušené paragrafy o archívnych dokumentoch ako kultúrnych pamiatkach a archívnych dokumentoch vyhlásených za národné kultúrne pamiatky mala nahradiť veta pripojená k paragrafu o Jednotnom archívnom fonde Slovenskej republiky v znení: „Jednotný archívny fond je súčasťou národného kultúrneho dedičstva a bohatstva“. Zákonodarec mal ňou zakotviť

prináležitost' celého „fonde“ archívnych dokumentov a nie len vybraných jednotlivín alebo súborov ku kultúrnemu majetku súčasných aj budúcich generácií.

Návrh novely figuroval pôvodne v pláne hlavných úloh vlády Slovenskej republiky na I. polrok 1991. Vzhľadom na prijatie zákona SNR č.138/1991 Zb. o majetku obcí sa však termín jeho predloženia vláde na žiadosť ministra vnútra preložil na II. polrok rovnakého roku. Ako som už spomenul, zákon o majetku obcí ustanovil, že i stavby používané štátnymi okresnými archívmi /vrátane účelových novostavieb!/ prešli 1. mája 1991 z vlastníctva štátu do vlastníctva obcí. V dôsledku toho sa musel návrh našej novely upraviť v tom zmysle, že štátne orgány spravujúce archívy nebudú mať zo zákona povinnosť starať sa o stavby, v ktorých sú archívy umiestnené. Negatívnym dôsledkom nedonoseného a predčasne porodeného zákona o majetku obcí sa stal i fakt, že finančné prostriedky, ktoré sa vyčlenili na ďalší rozvoj štátnych okresných archívov, museli viaceré okresné úrady začať používať na úhradu nájomného.

K návrhu novely zákona sa vyjadrili všetky dotknuté subjekty. V marci 1991 sa uskutočnilo riadne medzirezortné pripomienkové konanie. Z vecných

prípomienok sa najčastejšie opakovali návrhy na

- zosúladienie veku archívnych dokumentov, ktorých využívanie sa nemôže povoliť, s časovou hranicou 30 rokov obvyklou v iných krajinách,
- priradenie štátnych okresných archívov k archívu, ktoré majú ako jednu z úloh vedeckú činnosť v odbore archívniectva,
- presné určenie vzťahu štátnych archívov k štátnemu rozpočtu,
- spresnenie podmienok na zriadenie osobitných archívov.

O premenovanie Štátneho ústredného archívu Slovenskej republiky na Slovenský národný archív sa zasadzoval samotný archív a podporila ho aj Spoločnosť slovenských archivárov.

Zákon SNR zo 4. decembra 1991 č.571 Zb. o archívniectve, ktorým sa menil a dopĺňal zákon SNR č.149/1975 Zb. o archívniectve, podpísal za zákonodarný zbor jeho vtedajší predseda František Mikloško a za vládu ho verifikoval jej predseda Ján Čarnogurský. Novelizované časti zákona boli publikované v Zbierke zákonov ČSFR 31. decembra 1991 a účinnosť nadobudli 1. januára 1992. O niekoľko mesiacov neskôr, presne 1. júla 1992 bol publikovaný aj zákon SNR č.332 Zb. o archívniectve, ktorým Predsedníctvo Slovenskej národnej rady vyhlásilo úplné znenie zákona SNR z 19. decembra 1975

č.149 Zb. o archívniectve v znení zmien a doplnkov urobených zákonom SNR zo 4. decembra 1991 č.571 Zb. o archívniectve.

Pôvodne sa rátalo s tým, že novelizovaný zákon o archívniectve, ktorý v potrebnej miere reagoval na nové skutočnosti vzniknuté v právnom poriadku po roku 1989 /vrátane radikálnej zmeny v organizácii miestnej štátnej správy, vzniku obecnej samosprávy, vytvorenia sústavy nových administratívnych orgánov na základe osobitných zákonov, zmien v hospodárskych vzťahoch a ich právnej reglementácie, atď./, sa bude používať len krátky čas, pravdepodobne len do konca roku 1993, kedy ho nahradí nová komplexná a prehľadná právna úprava a to opätovne formou zákona Národnej rady SR. Napokon prvý variant návrhu zákona prerokovala Legislatívna rada vlády v roku 1992. O výsledkoch prerokovania návrhu sa zmienim na inom mieste. Ministerstvo vnútra SR navrhlo Legislatívnej rade vlády, aby prerokovanie zákona zaradila do svojho plánu na rok 1993. Tento jeho návrh sa neprijal. Stalo sa tak opakovane pri príprave plánu Legislatívnej rady vlády na roky 1994 - 1996. Ministerstvo vnútra SR teda už v roku 1996 o jeho zaradenie do plánu Legislatívnej rady vlády ani nepožiadalo. Dôvody, prečo Legislatívna rada vlády v uvedených rokoch takto postupovala, sa dajú rozdeliť do dvoch

skupín: aproximácia právneho poriadku SR a rozbiehajúca sa reforma miestnej štátnej správy.

Odbor archívnictva a spisovej služby sa ale v roku 1996 intenzívne podieľal na príprave samotnej reformy miestnej štátnej správy /spisová služba, štátne okresné archívy, štátne oblastné archívy/. V súvislosti s prípravou nového zákona o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov /zákon č.222 zo júla 1996/ jeho úsilie našlo výraz v paragrafóvom znení tohto zákona, ktorý mu zveril riadenie a kontrolu spisovej služby na krajských a okresných úradoch. Taktiež článkom II citovaného zákona sa novelizoval zákon o archívnictve, a to konkrétne jeho paragraf 13, ktorý sa doplnil o odsek 5 takto: „Ministerstvo vnútra SR môže poveriť jeden štátny okresný archív plnením úloh na úseku archívnictva aj pre územný obvod iného susediaceho okresného úradu.“ Tým sa zabezpečilo, že nedošlo k nežiadúcemu rozšíreniu počtu štátnych okresných archívov, a to nesporne len formou priestorových a personálnych provizórií.

Navyše v roku 1996 spracoval odbor aj návrh zákona NR SR o archívnictve za brannej pohotovosti štátu. V jeho prvej časti sa riešia v súvislosti s ochranou archívnych dokumentov, ale aj registratúrnych písomností špecifické

úlohy archívov, orgánov a organizácií. V druhej časti tohto zákona sa modifikujú formy nazerania a štúdia archívnych dokumentov, opätovne vrátane registratúrnych písomností. V poslednej sa definuje pôsobnosť ministerstva.

Posledný retrospektívny, ale už aj perspektívny pohľad patrí príprave zásad zákona SNR o správe písomností a iných záznamov. Jeho príprava reflektovala početné hlasy, ktorých obsah najpregnantnejšie vyjadril už v roku 1991 riaditeľ našej ústrednej archívnej inštitúcie. Citujem: „Nový archívny zákon sa má zaoberať iba archívnymi dokumentmi, archívnymi fondami, archívmi a archívarmi. Archívny zákon sa nemá zaoberať správou a ochranou písomných a iných dokumentov, ktoré ešte nedozreli a neboli kvalifikované ako archívne dokumenty. Starostlivosť o písomné a iné dokumenty musí riešiť iná právna norma, nie archívny zákon!“

Rukopisná verzia návrhu zákona o správe písomných a iných záznamov pozostáva zo 14-tich častí /zásad/, ktoré sa týkajú najmä:

- pôvodcov registratúr /nie však všetkých, ale v súlade so zmenami v našom právnom poriadku len štátnych orgánov a nimi založených alebo zriadených právnických osôb, obcí a nimi založených alebo zriadených právnických osôb a ďalších

právnických osôb zriadených zákonom;/
nie sú tu teda cirkvi, fyzické a právnické
osoby zo súkromnej sféry,

- správy registratúr /predovšetkým jej
evidencie, ukladania, ochrany a
vyraďovania/,

- vydávania registratúrnych poriadkov,

- označovania záznamov /spisov/
registratúrными znakmi a lehotami
vyraďovania záznamov /tzv. „skartačnými
lehotami“/,

- používanie registratúrnych znakov A a V,

- vyrad'ovania registratúr v pravidelných
lehotách po predchádzajúcom písomnom
súhlase príslušného archívu,

- organizovania a riadenia správy
registratúr,

- zabezpečenia správy registratúr odborne
spôsobilými zamestnancami,

- kontroly vedenia a evidencie registratúr u
ich pôvodcov príslušnými archívmi a
preberania registratúr do týchto archívov,

- porušenia povinností pôvodcov
registratúr pri vydávaní registratúrneho
poriadku alebo pri správe registratúry a
sankcionovaniu týchto porušení v zmysle
právnej úpravy postihovania priestupkov,

- a napokon kompetencie Ministerstva
vnútra Slovenskej republiky upraviť
všeobecne záväzným právnym predpisom
podrobnosti o vyrad'ovaní registratúr a ich
preberaní štátnymi archívmi.

Účelom tohto zákona malo byť a
malo by byť i pre budúcnosť zavedenie
jednotného postupu pri správe registratúr u
najvýznamnejších pôvodcov. Tento stav by
sa mal dosiahnuť tým, že zákonom
dotknutí pôvodcovia budú povinní
zabezpečiť správu registratúry vydaním
registratúrneho poriadku s obligatórnym
registratúrnym plánom, v súlade s ktorým
bude pôvodca členíť svoju registratúru do
obsahovo príbuzných skupín označených
vlastnou registratúrnou značkou.
Dôležitosť tohto kroku pre tektoniku
budúceho archívneho fondu nemusím
osobitne komentovať. Ďalšou prednosťou
takto navrhovaného zákona by bolo
taxatívne vymenovanie úloh pôvodcov
registratúry. Rovnako dôležitou je i tretia
prednosť tejto normy, a to že
organizovanie a riadenie správy registratúr
patrí do pôsobnosti toho ústredného orgánu
štátnej správy, do pôsobnosti ktorého patrí
i výkon štátnej správy na úseku
archívniectva. Osobitne ešte upozorňujem
na tú časť kompetencií príslušného
ústredného orgánu štátnej správy, ktorou sa
mu ukladá určovať koncepciu rozvoja
správy registratúr.

Záverčná zásada výslovne
konštatuje, že „účinnosť tohto zákona bude
ustanovená s prihliadnutím na účinnosť
novej zákonnej úpravy o archívoch

/o archívnych dokumentoch/ tak, aby umožňovala uvedenie zákona do praxe“. V súvislosti s tým, čo som práve povedal, treba odpovedať na jednu z kľúčových otázok, či teda jeden alebo dva zákony.

V prospech prípravy osobitného zákona o správe písomných a iných záznamov hovorí skutočnosť, že ide o samostatný interný informačný systém každého subjektu, ktorého cieľom je zabezpečiť výkon činnosti organizácie a jej právnu kontinuitu. Má teda za cieľ ochraňovať pre organizáciu najdôležitejšie informácie. Správa registratúrneho informačného systému je výlučnou povinnosťou každého subjektu a príslušný archív vykonáva predovšetkým dozor nad hodnotením a vyradovaním písomností a formovaním archívneho fondu pôvodcu.

Proti samostatnému zákonu o správe písomných a iných záznamov je jednak smerovanie archívnej legislatívy v Európe, ďalej vyššie spomenutá ingerencia archívov a archívneho systému k registratúrnemu systému, ako aj skutočnosť, že v nami koncipovaných zásadách zákona - ak by sa tieto realizovali v plnom rozsahu formou zákona, by vyvstali nielen nové zvýšené kompetencie, ale aj úlohy pre rezort a nevyhnutnosť jeho nemalého personálneho posilnenia. Sme si tiež vedomí skutočnosti, že vecne i legislatívne je možné všetky v ňom

formulované princípy a požiadavky, v prípade legislatívnej a zrejme aj ekonomickej nevyhnutnosti, inkorporovať i do zákona o archívoch.

V tejto súvislosti sa vrátim k spomenutému stanovisku Legislatívnej rady vlády z roku 1992. Legislatívna rada vlády nezaujala definitívny názor, či uprednostní v budúcnosti, keď zaraďí do svojho plánu činnosti archívny zákon, jednu komplexnú normu upravujúcu správu záznamov od ich vzniku až po prevzatie archívom alebo dva súbežné zákony.

Vážení prítomní, mal by som teraz upriamiť pozornosť na všetko, čo z platnej právnej úpravy archívniectva, ako aj z viacročného snaženia o jej novú kodifikáciu nestratilo aktuálnosť. Uprednostním však opačný postup. Budem hovoriť o tom, aký by mal nový zákon byť, čo by v ňom nemalo chýbať a vždy iba upozorním, či je to čosi nové alebo to treba považovať za prejav kontinuity. Nebudem ale môcť obísť nevyhnutný súlad našich predstáv s reálnymi možnosťami zabezpečiť /podľa nás archívárov/ ideálnu ochranu štátu pre všetky písomné a iné záznamy s historickou dokumentárnou hodnotou.

Už pri koncipovaní I. variantu zásad novej právnej úpravy ešte v roku 1992 sa prejavila pozoruhodná zhoda všetkých

zúčastnených a zainteresovaných fyzických aj právnických osôb v názore, že by to mal byť

- stručný a prehľadný zákon, ktorý by
- definoval základné pojmy nášho odboru /minimálne archívny dokument, archívny fond a archív/,
- definoval inštitút zriaďovateľa archívu /vrátane jeho výslovnej povinnosti zabezpečiť činnosť archívu odborné spôsobilými pracovníkmi = úplné novum, ktorého prítomnosti v zákone prikladáme nemalú dôležitosť/,
- definovať sústavu a druhy archívov /archívy v pôsobnosti štátnej správy, archívy v pôsobnosti obecnej samosprávy, archívy iných právnických osôb vrátane cirkví a archívy fyzických osôb/,
- a že by v ňom nemalo chýbať ani deklarovanie prináležitosti archívnych dokumentov k národnému kultúrnemu dedičstvu a bohatstvu, záujmu štátu o ochranu archívnych dokumentov,
- ďalej aby určil podmienky ich využívania a taktiež by mal obsahovať „penitenčný“ paragraf, ktorý by stručne ale jasne vyjadril postup štátu, príslušného ústredného orgánu štátnej správy a archívov v prípadoch, ak sa zistí, že zriaďovateľ archívu zanedbal /porušil/ povinnosti, ktoré pre neho vyplývajú zo zákona a následne došlo k poškodeniu, zničeniu alebo strate archívnych dokumentov. Pretože platný

zákon pozná postih iba v prípadoch, keď došlo k zanedbaniu povinností pri správe písomností, bolo by to ďalšie dôležité novum v našom zákone.

K zhode došlo aj pri pomenovaní zákona. Prevládla požiadavka, aby to nebol zákon o archívniectve, lebo v tomto názve by rezonoval predchádzajúci - všetko zoštatňujúci charakter našej spoločnosti, ale zákon o archívoch, či dokonca zákon o archívnych dokumentoch.

Istá rozpornosť zostala v tom, či treba

- v zákone kodifikovať Jednotný, či len Archívny fond Slovenskej republiky, resp. žiadny;

v súvislosti s tým ostala nezodpovedaná otázka jeho pravidelného dopĺňania vrátane spôsobu vyjadrenia v zákone, že štát má prednostné právo na kúpu archívnych dokumentov od ich vlastníkov.

Už som sa dotkol požiadavky, aby budúci zákon definoval jazykom súčasného poznania prinajmenšom tri zo základných pojmov nášho odboru, a to „archívny dokument“, „archívny fond“ a „archív“. Práve v prípade definície archívneho dokumentu čas nemilosrdne obnažil skutočnú podobu všeobecného ustanovenia zákona z roku 1975. To, čo nás uspokojovalo pred necelým štvrtstoročím, má teraz už iba podobu nečlenennej série várií. Spomenutý zákon vo svojej prvej

časti totiž definuje archívne dokumenty pomocou typu záznamu /"písomné, obrazové, zvukové a iné záznamy"/, pôvodu /"pochádzajúce z činnosti štátnych a iných orgánov a organizácií i z činnosti jednotlivcov"/, významu /"so zreteľom na ...historický, politický, hospodársky alebo kultúrny význam"/ a hodnoty /"majú trvalú dokumentárnu hodnotu"/. Stotožňujem sa s názorom, že historická hodnota je iba jedným z podstatných znakov archívnych dokumentov, pretože ich ďalším charakteristickým znakom je proveniencia t.j. pôvodca, miesto vzniku a tým príslušnosť k archívnemu fondu a archívu. Je nesporné, že základným objektom archívnictva je archívny fond ako organická entita, organizmus členený na archívne dokumenty, ktoré sú vo fonde pospájané úzkymi vzájomnými vzťahmi ... Definovať teda treba archívne dokumenty /vrátane dokumentov, ktoré vznikli použitím informačných technológií/, archívy, archívny fond a podľa nás i jednotný archívny fond. Túto skutočnosť bolo treba, a na tejto úlohe sa iste bude pokračovať, transformovať do strohej reči zákona.

Vážení prítomní, podobne, ako som predstavil zásady pripraveného zákona o správe písomných a iných záznamov, pokúšim sa predstaviť Vám v záverečnej časti svojho vystúpenia aj všetko zásadné z

druhého variantu paragrafového znenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky o archívoch. Ak odhliadnem od jeho posledných dvoch paragrafov, ktoré musia ostať vyhradené ustanoveniu o zrušení predchádzajúceho /teda teraz platného/ zákona a vyhláseniu dátumu, kedy právny predpis nadobudne účinnosť, prichodí mi informovať Vás o obsahu 13-tich paragrafov tohto návrhu. Prírodzene pripomením niektoré námety a poznatky, ktoré takisto nová právna úprava bude musieť riešiť.

Úvodný paragraf definuje účel zákona, ktorým je úprava postavenia archívov a vymedzenie ich základných úloh, najmä všestranná starostlivosť o archívne dokumenty.

Základné ustanovenie /§2/ obsahuje tento text: „Archívne dokumenty ako pramene histórie Slovenska a jeho obyvateľov sú súčasťou národného kultúrneho dedičstva, sú jedinečným informačným zdrojom spoznávania dejín Slovenska. Ich trvalé uschovávanie, ochrana a sprístupňovanie je verejným záujmom“.

Základné ustanovenie definuje archívne dokumenty ako súčasť národného kultúrneho dedičstva, čím sa určuje ich prioritné postavenie z pohľadu ochrany štátom.

V paragrafe 3 je táto zatiaľ stručná definícia archívneho dokumentu, bez akcentu na provenienciu, ako som to už zdôraznil: „Archívny dokument je písomný, obrazový, zvukový alebo iný záznam s jedinečnou historickou informačnou hodnotou, ktorý archív prevzal do trvalej úschovy.“

Definícia je zatiaľ jednoduchá. Diskusia môže vzniknúť aj okolo slova „iný“, pod ktoré sa dajú implicitne zahrnúť aj záznamy vznikajúce využitím informačných technológií. Dá sa ísť aj cestou ich explicitného zaradenia. Medzinárodná archívna legislatíva pozná totiž obe možnosti.

Ako som uviedol, úplne novým inštitútom zákona je definícia archívneho fondu, ktorá znie: „Archívny fond je súbor archívnych dokumentov tvoriacich organický celok pochádzajúci z činnosti tohto istého pôvodcu.“

Mimoriadne dôležitý a nový inštitút v zákone, ktorý prísne rešpektuje provenienčný princíp a ním odlišuje predmet činnosti profesie archivára od iných príbuzných disciplín, zaoberajúcich sa dokumentárnym a knižničným materiálom.

Paragraf 5 stručne definuje, kto vykonáva hlavné úlohy vo vzťahu k archívny dokumentom; definuje sa tým aj archív, ktorého základom činnosti je

získavanie prírastkov formou organizovaného preberania archívnych dokumentov od subjektov, ktorým táto povinnosť vyplýva zo zákona, ako aj formou zhromažďovania archívnych dokumentov od vlastníkov, ktorí nezriaďujú vlastné archívy. Definícia znie: „Archív je miesto, ktoré preberá, zhromažďuje, ochraňuje a sprístupňuje archívne dokumenty.“

Nesporne zaujímavým je definovanie sústavy archívov. Príslušný paragraf konštatuje, že archívy sú verejné a iné. Medzi verejné archívy patria štátne archívy a obecné archívy. Medzi iné sa zaraďujú archívy neštátnych právnických osôb a archívy fyzických osôb.

Nové vymedzenie sústavy archívov zohľadňuje jednak celospoločenskú požiadavku a verejný záujem na plnení úloh archívmi, jednak rešpektuje všetky ústavné a zákonné záruky ochrany vlastníctva. Obidva druhy archívov budú plniť rovnaké úlohy pri preberaní, zhromažďovaní, ochrane a sprístupňovaní archívnych dokumentov. Špecifickosť úloh verejných archívov je upravená v ďalších ustanoveniach.

Týmto podrobným spôsobom by som mohol pokračovať aj pri charakteristike ďalších ustanovení návrhu zákona. Domnievam sa, že efektívnejšie bude, ak Vás upozorním iba na niektoré skutočne

nové prvky v komparácii s platnou právnou úpravou. Začnem hneď ustanovením o zriaďovaní archívov /§7/. Navrhované znenie umožňuje, popri rešpektovaní súčasného stavu v zriaďovaní štátnych archívov, aby iný štátny orgán alebo ním riadená právnická osoba zriadila štátny archív, ale len so súhlasom ministerstva. Je to vlastne nová reglementácia na zriaďovanie osobitných archívov.

V tejto súvislosti považujem za potrebné osobitne zdôrazniť, že zákon doterajšie osobitné archívy neruší. Naopak de iure ich zaraďuje medzi verejné archívy s právom plniť všetky ich funkcie ako dnešný štátny archív. V paragrafe 14 je táto skutočnosť opätovne potvrdená konštatovaním, že archívy, ktoré zriadili podľa doterajších predpisov štátne orgány alebo nimi riadené právnické osoby, sú štátnymi archívmi podľa tohto zákona.

Pri tejto príležitosti, vážení kolegovia, nemôžem nespomenúť i analytický materiál, ktorý vznikol v procese prípravy zákona o organizácii miestnej štátnej správy. Vypracoval ho v roku 1996 dr. Sloboda. Predmetom analýzy boli alternatívy riešenia postavenia štátnych archívov so zreteľom na ich zriaďovateľov. Autor uvažoval o troch alternatívach riešenia zriaďovania štátnych ústredných, štátnych oblastných i štátnych okresných archívov. Prvá alternatíva počítala

s priamym riadením všetkých štátnych archívov ministerstvom. Druhá spočíva v novoformovanej sústave štátnych oblastných archívov rozšírením ich počtu na 21; a konečne tretia alternatíva počítala s existenciou 12 štátnych archívov. Materiál sme poskytli aj legislatívnemu a právnemu odboru sekcie a pri koncipovaní definitívneho znenia sa určite využije.

V ustanovení upravujúcom úlohy archívov /§8/, v súlade s naším súčasným poznaním, je vyčerpávajúci výpočet ich úloh pri zabezpečovaní všestrannej starostlivosti o archívne dokumenty. Jedna zo základných úloh verejných archívov, a to spracovanie a sprístupňovanie, sa definuje takto: „... analyzujú a klasifikujú archívne dokumenty a dotvárajú a systemizujú archívne fondy. Vytvárajú vedecký informačný systém pomôcok k archívom, k archívnym fondom a k archívnym dokumentom“. Nôvum sú tieto ich úlohy: „...“ poskytujú na požiadanie za odplatu odbornú pomoc iným archívom pri zaraďovaní archívnych dokumentov do archívnych fondov a pri vytváraní ich informačného systému. Starajú sa na požiadanie za odplatu o archívne dokumenty, ktoré im zverili do úschovy ich vlastníci“.

To, čo bude treba ešte vari dopracovať, a to v súvislosti s ustanovením o vyhotovovaní výpisov a odpisov

archívnych dokumentov, ktoré spravujú štátne archívy, je transparentnejšie vyjadrenie skutočnosti, že štátne archívy v stanovenom rozsahu plnia úlohy orgánu štátnej správy.

V súvislosti s ďalším paragrafom, ktorý upravuje zriaďovateľov archívov, je povšimnutia hodná nielen ich povinnosť oznámiť zriadenie a zrušenie archívu ministerstvu, ale aj povinnosť zabezpečiť činnosť archívov, popri vhodných priestoroch, aj odborne spôsobilými zamestnancami.

Paragraf upravujúci využívanie archívnych dokumentov je štylizovaný štandardne. S najväčšou pravdepodobnosťou si toto ustanovenie vyžiada dopracovanie, ktoré ho zosúladi s európskymi normami upravujúcimi oblasť ľudských práv; právo jedinca na informácie nesmie majorizovať jeho právo na ochranu osobných údajov.

Tým, že zákon zaviedol ochranu archívneho dokumentu ako predmet verejného záujmu, vlastník archívneho dokumentu, ktorý nie je vo vlastníctve štátu alebo v majetku obce, je povinný strpieť uloženie archívneho dokumentu na nevyhnutný čas za náhradu v štátnom archíve. Zákon, aj napriek tomuto opatreniu, neruší v európskom práve posvätné súkromné vlastníctvo, pretože archívny dokument nemožno vyvlastniť.

Kodifikuje však, čo je dôležité, právo či dokonca povinnosť štátu zabezpečiť náležitú ochranu aj týmto dokumentom pre potreby historického výskumu, pre budúce generácie.

Ustanovenie definujúce úlohy ministerstva podáva výpočet úloh ústredného orgánu pri výkone štátnej správy na úseku archívniectva; zveruje mu i právo udeľovať súhlas na vystavenie, konzervovanie, reštaurovanie alebo požičanie archívneho dokumentu na študijné účely mimo územia Slovenskej republiky.

Vážení prítomní, týmto by som považoval prezentáciu vybraných zásadných myšlienok návrhu zákona za ukončenú.

Som presvedčený o užitočnosti tohto sympózia z dvoch dôvodov: že v koncentrovanej podobe znovu pripomenie celý diapazón otázok súvisiacich s úsilím o zefektívnenie legislatívneho pohybu v slovenskom archívniectve. Toto sympóziu by sa malo stať fórom, z ktorého vždy pracovná skupina pre praktickú prácu s predloženou materiálou. Som si istý, že nikto neodmietne poskytnúť svoju odbornú pomoc pri príprave definitívneho paragrafového znenia zákona.

Kedy bude táto úloha aktuálna, o rok, či skôr alebo neskôr, bude závisieť nielen od dotvorenia vecného riešenia nového

zákona /nových zákonov/, ale aj od charakteru spoločenskej klímy, vrátane uzatvorenia diskusií o modeli organizácie miestnej štátnej správy, druhého stupňa samosprávy, doriešenia del'by kompetencií medzi štátnou správou a samosprávou.

Mohol by som takto pokračovať a vymenovať celý rad ďalších okruhov problémov.

Vážení prítomní, teším sa na ďalší priebeh našich archívnych dní a ďakujem za pozornosť.

Peter Kartous

Osobitné archívy a legislatíva

Už pred rokom v Poprade sa spomenuli niektoré skutočnosti súvisiace s danou témou. Na rozdiel od štátnych archívov, v týchto archívoch treba uvažovať o legislatíve z dvoch hľadísk: 1/ z hľadiska zaradenia archívu v organizačnoprávnej sústave organizácie a 2/ z hľadiska zaradenia archívu v archívnej sieti.

1/ Osobitné archívy v organizáciách pri ktorých pôsobia, majú rozličné postavenie. To čo je spoločné dá sa zhrnúť do konštatovania, že žiaden zákon o organizáciách, pri ktorých archívy pôsobia, archív nespomína. Nižšie normy /štatúty a organizačné poriadky/ archívy spomínajú, no úroveň na ktorú ich zaraďujú je veľmi rozdielna. Od akéhosi oddelenia po samostatné pracovisko. Na ilustráciu: Archív SNM je oddelením v rámci

Národného múzejného centra, Archív pamiatkového ústavu je oddelením informatiky Národného pamiatkového a krajinného centra, archívy univerzít sú súčasťou rektorátu, archív Akadémie je samostatným pracoviskom s plnou právnou subjektivitou. Právne postavenie osobitného archívu nie je formálna vec. Odráža sa nielen v jeho pracovnej náplni /od podateľne a spisovne cez podnikový archív až po informačné a výskumné pracovisko vo svojom odbore/, ale najmä v jeho personálnom a materiálnom zabezpečení. V personálnom: či je riaditeľ alebo vedúci odborne vysokoškolsky vzdelaný /máme vedúcich aj bez vysokoškolského vzdelania/, aké má slovo /práva a povinnosti/ a nie v poslednom rade akú dostávajú pracovníci a riaditeľ za svoju prácu odmenu. A v materiálnom

zabezpečení: aké má archív priestory, vybavenie, koľko peňazí a čo sa považuje za jeho základné existenčné potreby /máme archívy kde niet ani na dosky so šnúrkami a archívne škatule - nie je to vina len súčasnej ekonomickej situácie, ale dôsledok dlhodobého zanedbávania/. Povedal som to stručne, ale vecne jasne, že prax vyplývajúca z legislatívy organizácií, pri ktorých osobitné archívy pôsobia je nedobrá, je zlá.

Pozrime sa na osobitné archívy z hľadiska ich zaradenia v archívnej sieti, z pohľadu archívnej legislatívy. Vládne nariadenie 29/54 ich definuje ako archívy zvláštneho významu. V dôvodovej správe k zákonu 149/75 sa rozlišujú dve skupiny archívov zvláštneho významu: a/ archívy, ku ktorých zriadeniu je treba súhlas MV a ktoré vo svojej činnosti postupujú ako štátne archívy, len ich riadia organizácie, ktoré ich vytvorili a b/ archívy, na ktorých zriadenie netreba súhlas MV, môžu od MV žiadať odbornú pomoc, nie sú však jeho pokynmi a smernicami viazané. Pri zrode zákona 149/75 boli tieto osobitné archívy: ÚA SAV, A UK, A SVŠT, LA MS, A SNM, A ČsRoz., A ČsTV, A Slov. filmu a A Slov. rady OZ. Boli aj archívy ozbrojených síl /MV, NO/ patriace týmto ministerstvám a archívy v organizáciách a zariadeniach MK. Čo sa o týchto archívoch

dostalo do zákona 149/75 Zb. odcitujem § 26:

Ods.1: Ústredné štátne orgány, prípadne štátne alebo iné organizácie, pokiaľ je to účelné vzhľadom na ich poslanie, osobitné postavenie a mimoriadny význam alebo so zreteľom na zvláštnu povahu ich archívnych dokumentov, môžu so súhlasom ministerstva vnútra zriaďovať, zrušovať a spravovať archívy organizácií osobitného významu /ďalej len „osobitný archív“/. Súhlas ministerstva vnútra na zriadenie takýchto archívov sa nevyžaduje, ak ide o archívy zriadené pred účinnosťou tohoto zákona.

Ods.2: Osobitné archívy sa starajú o archívne dokumenty pochádzajúce z činnosti orgánov a organizácií, ktoré ich spravujú a z činnosti ich predchodcov; starajú sa aj o archívne dokumenty, ktoré z dôvodov účelného umiestnenia príslušnej časti Jednotného archívneho fondu prevzali so súhlasom ministerstva vnútra do svojej správy.

Ods.3: V odbornej archívnej činnosti sa osobitné archívy spravujú predpismi ministerstva vnútra.

Toľko zákon, publikovaný na 7 stranách v dvojsťĺpcoch, formátu Zbierky zákonov o tejto kategórii archívov. /19 polriadkov/. Je pravdou, že „zvláštne“

premenoval na „osobitné“, „význam“ však ponechal. Čo však hovorí o veciach, ktoré som vytykal zákonom o organizáciách, ktoré si archív môžu zriadiť, zrušiť či spravovať, pravda so súhlasom Ministerstva vnútra. Nič. Koľko neuveriteľnej benevolencie práve tohoto nie benevolentného rezortu. Ak by ste si mysleli, že všetko rieši vykonávacía úprava z 2. júla 1976, ste na omyle. Tá používa zvraty „je povinný vytvoriť podmienky“, „starat' sa o ...“ a pod. Aké podmienky? Čo je to „starat' sa“? Koniec koncov stav týchto archívov je dostatočným vyjadrením. V podstate všetko záviselo za celých 44 rokov legislatívneho života osobitných archívov od osobných vŕzieb vedúceho archívu s vedením organizácie, od láskavosti a dobrej vôle vedenia, od vytrvalého a postupného prebojovania sa archívu, od výskytu vážnych problémov vedenia, ktoré archív vyriešil a pod. Ak takéto skutočnosti neboli, archív živorí, ak boli, archív žije. Ale archív to nie je náhoda, vec chutí či nálady. Tu chýba legislatíva. Nie výklad, komentár, ale norma.

Uvedomujem si, že aj existencia osobitných archívov v istom zmysle komplikuje situáciu. Oveľa viac ju však skomplikoval vývoj od r.1990. Nemáme zákon, máme novelu z decembra 1991. Nebol som tu večera, nepoznám vystúpenia

predstaviťov OA a SS MV SR. Možno sa budem od ich predstáv líšiť /vychádzam z pozície v komisii pre prípravu zákona/, no aj napriek uplynulému času opäť navrhujem: Majme zákon o archívoch, nie o archívnictve. Stručný zákon o tom, čo je archív, aká je jeho úloha, čo je archívny dokument, kto je archívár. Ak vymedzíme tieto kategórie, bude sa mať o čo oprieť tak štátny ako samosprávny, konfesijný i osobitný archívár. Odstránia sa pochybnosti o zaradení podateľne a spisovne, o tom čo je archívny dokument a čo do archívu nepatrí. Bezdiskusne sa stanoví kto môže byť pracovníkom archívu. A potom bude možné ponechať napríklad tým osobitným organizáciám možnosť zriadiť, zrušiť či spravovať osobitný archív. Najprv si však budú musieť zvážiť čo, pre koho a za čo zriadujú. Toto svoje stanovisko opieram o vedomie širokej občianskej pospolitosti, že archívy sú osožné inštitúcie, teda strohým zákonom sa existenčne neohrozuje, naša úloha je nezastupiteľná. To, že ešte nie je atraktívna je v prvom rade naša vina, nie vina tých nefundovaných tárajov, ktorí z večera do rána sa stávajú šéfmi rezortov o ktorých nemajú potuchy. Prečo, za akú cenu „sa snažiť s ním vychádzať“, ved' on nás nechce v práci nahradiť. A keby sa náhodou aj stal našim šéfom /aj také prípady sú/, nemôže sa rozpínať, deptať,

musí sa učiť, uznať odbornosť, lebo so zákonom treba hneď vydat' vykonávacie vyhlášky o archívnych dokumentoch, o personálnej štruktúre /kvalifikácia, kompetencia, mzdy; chvalabohu je už príloha G k vyhláške o tarifných triedach a vzorových náplniach/ a o iných zo zákona plynúcich veciach.

Nechcel som svoje vystúpenie dotiahnuť do emocionálnej polohy. Ak to tak vyznieva, príčina je v nástojčivom volaní po „normálnom“ zákone o archívoch. Sú vzory v zahraničí, ak už sami nevieme ako na to. Ale to nie je pravda, že nevieme.

PhDr. Jozef Kľačka

Zo sveta

69. archívne dni v Nemecku

Obyčajné konštatovanie, že 29. septembra až 2. októbra 1998 sa konali v Münsteri 69. nemecké archívne dni, nevystihuje pestrú a slávnostnú atmosféru tohoto sviatku nemeckých archívárov. Už samotná 69-tka vzbudzuje oproti našim 2. archívnym dňom, obdiv. Zároveň jasne dokazuje, že archívniectvo má v Nemecku dlhú tradíciu a archívári nie sú kdesi na „spoločenskom chvoste“. Nuž prečo sa niesla táto akcia v slávnostnom tóne a prečo sa v tomto roku hosťiteľským mestom stal Münster? ...

Lesk archívnym dňom dodala skutočnosť, že sa niesli v znamení osláv 350. výročia Vestfálskeho mieru. Mierové jednanie v rokoch 1644-1648 prebiehali v dvoch vestfálskych mestách v Münsteri a Osnabrüku a ukončili tridsaťročnú vojnu /1618-1648/ medzi Francúzskom, Švédskom a Habsburskou dynastiou. Vestfálsky mier bol teda kompromisným vyústením dosiahnutej rovnováhy síl v Európe. Celý rok 1998 sa nesie v znamení tohoto výročia a je sprevádzaný množstvom konferencií, výstav,

politických návštev a stretnutí, koncertov atď. Nuž prečo by sa nepripojili aj archívári, ktorí majú udalosti dávno minulé „pod rukou“ a dennodenne s nimi pracujú. Navyše počiatky Münsteru siahajú do dôb Karola Veľkého a sú spojené s menom misionára Ludigera, ktorý sem prišiel okolo roku 793. Münster teda aj po tejto stránke patrí k historicky významným nemeckým mestám, ktoré sa majú čím pochváliť. V súčasnosti je to moderné mesto so 120.000 obyvateľmi, s pekným historickým jadrom, udržovanými pamiatkami, s množstvom priemyselných podnikov, ale predovšetkým s mnohými kultúrnymi inštitúciami. Z hľadiska archívnictva sa tu nachádza Vestfálsky archívny úrad, Vestfálsky štátny archív, Mestský archív a Biskupský archív.

Z hľadiska Spoločnosti slovenských archívárov bol veľmi zaujímavý prvý deň /utorok/ rokovania, ktorý prebiehal v konferenčnej sále Krajinského múzea pre históriu umenia a kultúry. Medzinárodné kolokvium sa nieslo v znamení témy: Archívne vzdelávanie a do vzdelávania v Európe - cesta a ciele. Rokovanie uviedol Dr. Reiman - hosťiteľ celého podujatia a viedol ho Prof. Dr. P. Csendes, prezident Spoločnosti rakúskych archívárov. So svojimi príspevkami vystúpili Prof. Dr. V. Schockenhoff z Potsdamu o vzdelávaní nemeckých archívárov, Prof. Dr.

L.Mikoletzky o vzdelávaní rakúskych archívárov, Prof. Dr. Blazovich o vzdelávaní maďarských archívárov, Dr. W. Stepniak o vzdelávaní poľských archívárov, Dr. Streefkerk o vzdelávaní holandských archívárov. Prínosom boli diskusné príspevky o vzdelávaní v Maribore /Dr. Klasinc/, v Marburgu /Dr. A. Menne-Haritz/, v Chemnitzi /G.Viertel/. Záver bloku tvoril príspevok Dr. H. Hofmanna z Archívu európskej komisie z Bruselu o budúcnosti archívneho vzdelávania. Nemeckí a rakúski archívári uvažovali o zmenách v systéme vzdelania, v ktorom sú síce ich archívári odborníci na svojom mieste, ale ukončenie archívneho vzdelania je až v pomerne neskorom veku /okolo 30/, čo spôsobuje rôzne sociálne problémy a archívári sa ťažšie zaraďujú do bežného života. Jednoznačne však môžem konštatovať, že archívne spoločnosti veľmi aktívne vstupujú do systému archívneho vzdelávania a to najmä do toho krátkodobejšieho. Aj keď sa u nás veľmi sľubne rozbehlo mimouniverzitné vzdelávanie /archívny kurz, latinský jazyk/, nemali by sme si nechať ujsť tieto možnosti len kvôli /a v to verím, že len prechodne/ nedostatku finančných prostriedkov. Večer tento deň ukončila prednáška Prof. Dr. F. J. Jakobiho prehľadom 1200 rokov mestských dejín Münsteru.

V stredu začalo rokovanie slávnostnými pozdravmi vládných, krajinských a mestských zástupcov a excelentnou prednáškou senátora Prof. Dr. Ladyslawa Bartoszewského - Poľsko, Nemecko, Európa - Medzi históriou a budúcnosťou. V tomto vystúpení bolo veľmi veľa zaujímavého z histórie, súčasnosti ale aj budúcnosti. Prof. Bartoszewsky načrel aj do súčasných problémov európskych postsocialistických štátov. Neskoršie vystúpenia boli venované problematike 30-ročnej vojny a Vestfálskemu mieru. Popoludní sa rokovalo v štyroch sekciách: I. sekcia - Archívna spolupráca v Európe, II. sekcia - Medzinárodné využívanie archívnych prameňov a edícií, III. sekcia - Reštaurovanie a konzervovanie - zásady, metódy, projekty v európskych dohodách, IV. sekcia - Filmovanie, digitalizácia - metódy a projekty v európskych dohodách.

Keďže som sa zúčastnila rokovania I. sekcie, chcela by som Vás poinformovať aspoň o niektorých zaujímavostiach. O internacionálnej spolupráci poľských archívárov informovala Dr. Hanna Krajewska z archívu Poľskej akadémie vied. Plénum veľmi zaujalo množstvo projektov, ktoré iniciuje poľská strana. Ich hlavnými garantmi sú štátne archívy napr. v Krakove, Štetíne, Gdaňsku a Hlavný archív starých dokumentov. Generálne

riaditeľstvo štátnych archívov zorganizovalo konferenciu pre východo- a stredoeurópskych archívárov o pramennej edícii o Katyni /mieste smrti poľských dôstojníkov/. Archív akadémie vied pracoval na projekte „matriky a postavenie úradných kníh 1537 - 1945“, archívy pracujú na projektoch „Protestantizmus v Poľsku 1517 - 1960“, so Slovinskom, Českom, Ruskom a Nemeckom na veľkých výstavách „Napoleon a Poľsko“, „Mária Curie“ ... atď.

Štvrtok dopoludnia som sa zúčastnila na exkurzii v novej pristavbe „Westfälisches Archivamt“. Keďže v tejto budove boli archívári len niekoľko týždňov, bolo celkom zaujímavé sledovať sprievodcu, ktorý pri exkurzii používal orientačný plán. V týchto nových priestoroch bolo až neuveriteľné množstvo rôznych zariadení a prístrojov, ktorých možnosť využitia aj pri veľkej dávke fantázie bolo ťažko odhadnúť. Určite však uľahčujú prácu archívárom a my by sme ich veľmi radi vlastnili. Vari najzaujímavejšie bolo konštrukčné riešenie pristavby, skladajúcej sa z niekoľkých stavebných vrstiev, ktoré zabraňovali prenikaniu vlhkosti do múrov. Mňa upútalo aj malé zariadenie na dezinfekciu materiálu, ktoré by bolo využiteľné aj v každom okresnom archíve. Popoludnie vyplnili prednášky o archívnych fondoch

Habsburgovcov vo Viedni /Prof. Mikoletzky/, o archíve Spoločnosti národov v Ženeve /Dr. U.M.Ruser/ a Archíve luteránskej svetovej spoločnosti /Dr. H.Otte/.

Náznavo uvedený bohatý program bol doplnený podľa výberu účastníka ešte aj exkurziami do už spomínaných archívov, prehliadkou mesta, výstavami. V

piatok mohli účastníci archívnych dní prežiť spoločne na vybraných trasách v mestách, zámkoch a kostoloch krásneho Vestfálska už s holandskou architektúrou.

Pri návrate domov polovičku mojej batožiny tvorilo množstvo prospektov a publikácií. Rada by som sa na stránkach Fóra archívárov k niektorým vrátila. Verím, že zaujmú aj Vás.

Zuzana Kollárová

CEU Summer University

Nador u. 9, Budapest, Hungary 1051

October 15, 1998

Dear Colleagues,

We would like to solicit your help to promote the Central European University /CEU/ summer program among your colleagues, your contacts or any interested professionals.

The Summer University /SUN/ is an academic program for university professors, administrators and professionals. It offers a series of intensive two, three or four-week courses in the social sciences and humanities to encourage and promote regional academic cooperation and curriculum development

by drawing together young faculty in lectures, seminars and workshops.

Please find attached the flyer and the application form with the '99 course menu inside. Applications should be received no later than January 15, 1999.

For further information you can contact our SUN office /summeru@ceu.hu/, write to our automatic e-mail account to receive an application form /sunreq@ceu.hu/, or visit our WEB site /<http://www.ceu.hu/sun/sunindx.html>/ from which you can download the application form.

Thank you for your kind assistance.

Sincerely yours,

Eva Gedeon

Executive Director SUN

Summer University Office

1051 Budapest, Nádor u.9

Hungary

Tel: /36-1/ 327-3811

Fax: /36-1/ 327-3124

**THE PROGRAM WILL OFFER
THE FOLLOWING COURSES IN 1999:**

Archives

Archival Automation

Course Director: Margaret Crockett

5 July - 16 July

Cultural Studies

Innovative Cultural Policies and Cultural Management in Societies in Transition

Course Director: Milena Dragicevic-Sesic

26 July - 6 Aug

Economics

Capital Markets: Theory, Models and CEE Experience

Course Directors: László Halpern

Gábor Kórosi

5 July - 16 July

Education

Educational Reform: The Role of Policy and Research

Course Director: Thomas B Inmar

5 July - 16 July

Environment

Energy Policy for Economies in Transition

Course Directors: Diana Urge-Vorsatz

William H. Golove

12 July - 23 July

Ethnic and Social Issues

Plight of the Gypsies (Roma)

Course Director: Michael S. Stewart

5 July - 23 July

Gender Studies

The New Private Spheres

Course Director: Kim Lane Scheppele

19 July - 30 July

History	26 July - 6 Aug
<i>The State of the Art in Historical Studies: Putting Theories into Practices</i>	
Course Directors: Jörn Rüsen Sorin Antohi	
Human Rights	5 July - 16 July
<i>Human Rights and Forced Displacement: An Interdisciplinary Approach</i>	
Course Directors: Arthur C. Helton Bokliziár Nagy	
International Relations	
<i>The Sociological Turn in Contemporary Theories of International Relations</i>	
Course Directors: Stefano Guzzini Anna Leander	
<i>Global Governance and Human Society</i>	19 July - 6 August
Course Director: Roger Coate	
Jewish and Nationalities Studies	5 July - 25 July
<i>Jews and Nationalism in the Modern Era</i>	
Course Director: Michael K. Silber	
Legal Studies	12 July - 30 July
<i>The Law of International Business Transactions</i>	
Course Director: Francis Gabor	
<i>Legal Theory and Human Rights Protection</i>	5 July - 25 July
Course Director: András Sajó	
Library	19 July - 30 July
<i>Libraries and Internet</i>	
Course Director: Peter Burnett	
Media Studies	5 July - 30 July
<i>Advanced Modern Journalism</i>	
(in association with Columbia University, Graduate School of Journalism)	
Course Director: David Klatell	
Medieval Studies	5 July - 25 July
<i>The Many Cultural Centers of the Early Medieval Oikoumene</i>	
Course Directors: István Perczel György Geréb	
Political Science	26 July - 6 Aug
<i>Conflict Transformation: The TRANSCEND Approach</i>	
Course Director: Johan Galtung	

Public Policy	5 July - 30 July
<i>Public Policy Process and Analysis</i>	
Course Director: László Váradi	
<i>Intergovernmental Fiscal Relations and Local Financial Management</i>	26 July - 6 Aug
(in association with the World Bank, EDI and the Open Society Institute, IGD)	
Course Directors: Robert D. Ebel Adrian Ionescu	
Sociology	5 July - 25 July
<i>Urban Restructuring and Conflicts in Eastern and Central Europe</i>	
Course Director: János Ladányi	

Záujemci o Summer Univerzity prosíme, prihláste sa na adrese Spoločnosti slovenských archivárov do 15. januára 1999.

Servis pre Vás

Oznamujeme kolegom - archivárom zmenu telefónnych čísiel:

Archív mesta Bratislavy: z 07/53 33 248 na 07/544 33 248

Slovenský národný archív: z 07/580 11 78, 580 11 81, 580 11 83, 580 11 85 - ústredňa
na 07/6280 11 78, 6280 11 81, 6280 11 83, 6280 11 85

Štátny okresný archív v Trnave: z 0805/ 51 11 80, 51 15 03, 51 15 03 - FAX
na 0805/551 11 80, 551 15 03, 551 15 03

Štátny okresný archív v Rožňave: z 0942/241 54, 240 69, 265 00
na 0942/ 73 240 69, 73 241 54 /tel.FAX/, 73 265 00

Naši jubilanti

K životnému jubileu srdečne gratulujeme a prajeme veľa zdravia, šťastia, osobných a pracovných úspechov našim kolegom:

november:	PhDr. Jozef Kľačka	Archív SAV
december:	Mgr. Lýdia Kamencová Mária Štepková	Archív SAV ŠÚBA Banská Štiavnica

Osobitne ďakujeme PhDr. Jozefovi Kľačkovi za prácu, ktorú vykonal pre SSA v prvom volebnom období.

Vydáva Spoločnosť slovenských archívárov 10 x ročne

Redakčná rada: V. Nováková, L. Vrtel', J. Hanus, Z. Kollárová, I. Graus,
V. Hrtánková, V. Morišová

Technická úprava: ŠOKA v Šali, J. Benciová

Náklad: 350 ks

Povolilo : MK SR 1472/96